

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо
користування надрами»

1. Мета

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо користування надрами» (далі – проєкт акта) розроблено на виконання вимог статті 16 Кодексу України про надра з метою доповнення Переліку ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення, що надаватимуться у користування шляхом проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затвердженого постановою Кабінетом Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845, додатковими родовищами корисних копалин, приведення Порядку проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 993, у відповідність до згаданого Переліку, а також з метою захисту національних інтересів та підвищення рівня обороноздатності держави, подальшого удосконалення нормативно-правового регулювання відносин у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Верховною Радою України прийнято Закон України від 18 грудня 2024 р. № 4154-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оновлення Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року та регулювання деяких питань стосовно корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення» (далі – Закон).

Згаданим Законом, зокрема, внесено зміни до Кодексу України про надра.

Так, статтею 6 Кодексу України про надра (з урахуванням змін, внесених Законом) передбачено, що металічні руди та неметалічні корисні копалини загальнодержавного значення (їх корисні компоненти) можуть бути віднесені до переліку корисних копалин та компонентів стратегічного значення та/або переліку корисних копалин та компонентів критичного значення, за рішенням Кабінету Міністрів України, за наявності умов, передбачених частинами третьою і четвертою цієї статті.

До переліку корисних копалин та компонентів стратегічного значення Кабінетом Міністрів України відносяться металічні руди та неметалічні корисні копалини загальнодержавного значення (їх корисні компоненти), родовища та прояви яких розвідані або потенційно можуть бути розвідані на території України, за наявності сукупності таких умов:

такі корисні копалини та корисні компоненти мають стратегічне значення як мінеральна сировина та/або перероблена продукція з такої мінеральної сировини для вітчизняних наявних чи перспективних промислових виробництв, що забезпечують сталий розвиток економіки, зокрема експортний потенціал, та обороноздатність держави, її економічну безпеку у довгостроковій перспективі та розвиток інноваційно-технологічного устрою, сприяючи декарбонізації галузей економіки та переходу до екологічної мобільності;

пропозиція таких корисних копалин та корисних компонентів як мінеральної сировини та/або переробленої продукції з такої мінеральної сировини на світовому ринку має або може мати потенційно значний розрив від прогнозованого попиту, що зокрема зумовлено тривалістю реалізації нових проектів з видобування (промислової розробки родовищ) таких корисних копалин.

До переліку корисних копалин та компонентів критичного значення Кабінетом Міністрів України відносяться такі корисні копалини:

металічні руди та неметалічні корисні копалини загальнодержавного значення (їх корисні компоненти), віднесені Кабінетом Міністрів України до переліку корисних копалин та компонентів стратегічного значення;

інші металічні руди та неметалічні корисні копалини загальнодержавного значення (їх корисні компоненти), які мають важливе значення як мінеральна сировина та/або перероблена продукція з такої мінеральної сировини для вітчизняних наявних чи перспективних промислових виробництв, що забезпечують сталий розвиток економіки та обороноздатність держави, щодо яких як мінеральної сировини та/або переробленої продукції з такої сировини не існує заміни (на сучасному рівні розвитку технологій) та при цьому існує високий ризик перебоїв у постачанні такої мінеральної сировини та/або переробленої продукції з такої мінеральної сировини в Україні.

Перелік корисних копалин та компонентів стратегічного значення та Перелік корисних копалин та компонентів критичного значення затверджено постановою Кабінетом Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845.

Крім того, на виконання вимог частин третьої та четвертої статті 16 Кодексу України про надра (з урахуванням змін, внесених Законом) постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845 затверджено Перелік ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення, що надаватимуться у користування шляхом проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами та Перелік ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного значення та (або) критичного значення, що надаватимуться у користування шляхом проведення конкурсу на укладення угоди про розподіл продукції. При цьому ділянка надр (родовища корисних копалин) визначається як така, що має стратегічне та

(або) критичне значення, за основною корисною копалиною (її основним корисним компонентом), включеною до переліків, передбачених частиною п'ятою статті 6 цього Кодексу.

Перегляд переліків ділянок надр (родовищ корисних копалин), передбачених частиною третьою цієї статті, здійснюється Кабінетом Міністрів України за потреби, але не менше одного разу на три роки, за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Крім того пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845 «Про затвердження переліків корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення і переліків ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення» визначено Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів забезпечити подання на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій щодо перегляду переліків, затверджених цією постановою, не рідше одного разу на три роки.

Водночас, наразі триває активний процес імплементації у національне законодавство положень Регламенту (ЄС) 2024/1252 Європейського Парламенту та Ради від 11 квітня 2024 року про створення системи для забезпечення безпечного та сталого постачання критично важливої сировини та внесення змін до Регламентів (ЄС) № 168/2013, (ЄС) 2018/858, (ЄС) 2018/1724 та (ЄС) 2019/1020 (далі – Регламент 2024/1252), який є ключовим актом Європейського Союзу для забезпечення безпечного та сталого постачання критично важливої сировини (Critical Raw Materials Act – CRMA) шляхом створення системи стратегічного моніторингу, диверсифікації поставок та розвитку внутрішнього виробництва в ЄС, з метою зменшення залежності від третіх країн та підтримки «зеленого» переходу. Він встановлює цілі для видобутку, переробки та перетворення сировини в межах ЄС до 2030 року та запроваджує механізми для підтримки проєктів з виробництва, переробки та доступу до сировини, а також системи моніторингу та реагування на кризові ситуації.

Для України Регламент 2024/1252 відкриває можливості для інтеграції у європейські ланцюги постачання критичної сировини, що є частиною євроінтеграції та відновлення країни, залучення інвестицій у видобуток та переробку сировини.

Відповідно до Регламенту 2024/1252 титанові руди відносяться як до переліку стратегічної сировини (додаток I до Регламенту), так і до переліку критично важливої сировини (додаток II до Регламенту).

У ході проведеного аналізу чинного Переліку ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення, що надаватимуться у користування шляхом проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845, було виявлено додаткові родовища титанових руд, що не включені до

згаданого Переліку, а саме родовище Малишевське, ділянки Мотронівсько-Аннівська та Північно-Західна, родовище Валки-Гацківське та родовище Межирічне.

Крім того у Порядку проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 993, міститься посилання на Перелік ділянок надр (родовищ корисних копалин), які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави, що не узгоджується з нормами чинного законодавства.

У зв'язку з цим у згаданому Порядку не врегульовано питання виставлення на аукціон (електронні торги) ділянок надр (родовищ корисних копалин) критичного значення, що в свою чергу унеможлиблює надання спеціальних дозволів на користування надрами на такі корисні копалини.

Враховуючи зазначене, з метою виконання вимог частини четвертої статті 16 Кодексу України про надра, забезпечення належної імплементації в національне законодавство Регламенту (ЄС) 2024/1252, приведення нормативно-правових актів у сфері користування надрами у відповідність до чинного законодавства, захисту національних інтересів та підвищення рівня обороноздатності держави розроблено проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо користування надрами».

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом акта пропонується внести зміни до:

Переліку ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення, що надаватимуться у користування шляхом проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845, доповнивши його новими ділянками надр (родовищами корисних копалин) титанових руд, а саме родовище Малишевське, ділянки Мотронівсько-Аннівська та Північно-Західна, родовище Валки-Гацківське та родовище Межирічне;

Порядку проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 993, в частині доповнення його нормами щодо посилання на Перелік ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення, що надаватимуться у користування шляхом проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845.

4. Правові аспекти

Кодекс України про надра;

Закон України від 18 грудня 2024 р. № 4154-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оновлення Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року та регулювання деяких питань стосовно корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 845 «Про затвердження переліків корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення і переліків ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення»;

Порядок проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 № 993.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної та, відповідно, позиція уповноважених представників всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи відповідних органів місцевого самоврядування, уповноважених представників всеукраїнських профспілок, їх об'єднань та всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю та всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, їх спілок, Уповноваженого із захисту державної мови не потребується.

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності та не потребує розгляду Науковим комітетом Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Проект акта з метою забезпечення громадського обговорення розміщено на офіційному вебсайті Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України.

7. Оцінка відповідності

Проект акта не містить норм, що порушують зобов'язання України у сфері європейської інтеграції.

Проект акта не містить норм, що порушують права та свободи, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

У проєкті акта відсутні положення, які порушують принципи забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

У проєкті акта відсутні положення, які містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Проєкт акта не містить положень, які створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи щодо проєкту акта не проводилися.

Проєкт акта для проведення антикорупційної експертизи буде в установленому законодавством порядку надіслано до Національного агентства з питань запобігання корупції.

8. Прогноз результатів

Очікуваний вплив реалізації акта на:

ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави: прийняття проєкту акта забезпечить створення прозорих механізмів отримання спеціальних дозволів на користування надрами, що надаватимуться у користування шляхом проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами та шляхом проведення конкурсу на укладення угоди про розподіл продукції, забезпечить підвищення інвестиційної привабливості видобувної галузі держави;

розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад: не буде мати негативного впливу;

ринок праці, рівень зайнятості населення: не впливає;

громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп: не впливає;

екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами: не буде мати негативного впливу.

Прогноз впливу реалізації проєкту акта на ключові інтереси заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Уповноважений орган	Захист національних інтересів в економічній сфері та підвищення рівня обороноздатності держави.	Прийняття проєкту акта забезпечить створення прозорих механізмів отримання спеціальних дозволів на користування надрами, що надаватимуться у користування шляхом проведення аукціонів з продажу спеціальних

		дозволів на користування надрами
Суб'єкти господарювання	Підвищення прозорості механізму отримання спеціальних дозволів на користування надрами	Прийняття проекту акта забезпечить підвищення інвестиційної привабливості сфери надрокористування, відкритість та прозорість сфери надрокористування, дотримання прав та законних інтересів суб'єктів господарювання

Міністр економіки, довкілля та сільського господарства України

Олексій СОБОЛЕВ

_____ 2026 р.